

Bibliotecarul în era noilor tehnologii informaționale

Drd. Nicoleta-Roxana Dinu – Biblioteca Centrală Universitară „Carol”,
București, dnicole_2005@yahoo.com

Abstract

Apariția și dezvoltarea noilor tehnologii de informare și comunicare au determinat schimbări majore în organizarea universului cunoașterii. Întrucât noii suporturi de stocare a datelor s-au diversificat, bibliotecarul, specialist al informațiilor, a trebuit să se adapteze actualului context. Prezenta lucrare își propune să evidențieze abilitățile și rolul bibliotecarului în era digitală, în definirea și satisfacerea nevoilor utilizatorilor de informare.

Creierul unei structuri info-documentare, bibliotecarul, a fost considerat multă vreme, încă din antichitate, persoana care are grijă de cărți, le oferă cititorilor spre consultare și le aranjează la raft.

În era contemporană, Olivia Crosby definește bibliotecarul ca “expert al informației în era informațională”. [1] Odată cu apariția world wide web-ului și preluarea tehnologiei avansate, atât noțiunea de «bibliotecă» cât și profesia de « bibliotecar » au cunoscut reale modificări. Cu ajutorul internetului, s-a putut realiza visul bibliotecii universale.

Biblioteca universală reunește atât resursele tradiționale care au fost digitizate cât și resursele care au fost create doar în formă digitală sau și în formă digitală, alături de cea tipărită: reviste electronice, cărți electronice, baze de date bibliografice, accesibile în orice moment, din orice parte a lumii.

Biblioteca digitală a devenit un fenomen evoluționar, care încorporează tehnologia și conținutul digital, ca o complinire a resurselor tradiționale.

Astfel, bibliotecarii au fost nevoiți să se adapteze noilor cerințe, în vederea asigurării unui răspuns corect și rapid la nevoile de informare ale utilizatorilor.

Exemplul grăitor îl constituie transpunerea catalogului tradițional (alfabetic pe autori și titluri, sistematic, analitic) în cel electronic, o bază de date bibliografice, cu interfața OPAC, care oferă o consultare organizată, utilizatorul putând obține, în acest mod, informații combinate (autor, titlu, editură, subiect) într-un timp foarte scurt. Printre avantajele, se numără și posibilitatea accesării acestuia de la distanță. Așadar, bibliotecarul, om de cultură, pierdut printre sutele de volume, a trebuit să se transforme într-un creator de baze de date și într-un specialist al motoarelor de căutare.

Bibliotecarii moderni lucrează cu informația pe mai mulți suporturi: carte, reviste, ziare, casete audio, video, hărți, fotografii, baze de date bibliografice, resurse Internet.

Ei oferă diverse servicii informaționale: orientare spre cataloage, consiliere în instruirea utilizatorilor, privind căutarea și regăsirea resurselor, educarea prin literatura de bază.

Bibliotecarul din mediul digital trebuie să fie familiarizat cu modalitățile de stocare a informațiilor, cu procedurile specifice, care sunt cerute de editarea unei imagini și a unui text și de salvarea acestora în diferite formate.

De exemplu: scanarea unei pagini printate înseamnă captarea imaginii paginii respective. Aceasta necesită recunoașterea optică a caracterelor, folosind softuri specializate ca Xerox Textbridge, Adobe Photoshop sau Omnipage Pro (folosit, în special, în S.U.A.).

Bibliotecarii trebuie să cunoască standarde ca MARC, AACR2, TEI, Dublin Core și să creeze baze de date ale imaginilor digitale. O parte din bibliotecari trebuie să fie designeri pricepuți, pentru a crea interfața utilizatorului. Uneori sunt necesare colaborări cu arhitecți designeri sau

graficieni designeri. Nu este obligatoriu ca bibliotecarii să fie programatori de meserie, dar este de preferat să știe cel puțin un limbaj de programare.

În oferirea de consultanță pentru utilizarea tehnologiilor electronice și în extinderea colecțiilor și serviciilor, s-a constituit un consorțiu de biblioteci și agenții, numit Digital Library Federation. Pe site-ul acestuia (<http://www.diglib.org>) se regăsesc detalii despre dezvoltarea și managementul colecțiilor digitale care constituie baza învățământului și educației.

Utilizatorii nu realizează cât de complexă este activitatea unui bibliotecar, deoarece au rămas cu imaginea clasică a bibliotecarului: o bătrânică anostă, care ia cartea și o așază la raft.

În societatea contemporană românească, bibliotecarului modern i se cer următoarele competențe: cunoașterea (cel puțin) a unei limbi străine, noțiuni de calculator, informații din diferite domenii, sociabilitate, abilități de comunicare interpersonală. Bibliotecarul occidental, pe lângă aceste trasături, trebuie să facă dovada unui bun dealer, care se ocupă cu vânzarea de produse info-documentare on-line, denumite E-Commerce (Electronic Commerce).

Această activitate include:[2]

- 1) tranzacții financiare, efectuate electronic;
- 2) plata on-line pentru un serviciu/produs, care este oferit clientului off-line;
- 3) marketing on-line, cu furnizarea și plata off-line;
- 4) promoții on-line, care să încurajeze publicul să viziteze instituția respectivă, prin plata unei taxe de intrări sau să devină voluntar într-o anumită acțiune.

De la simplul aranjator de carte, bibliotecarul a devenit în era modernă un specialist al informației, cu studii în domeniu.

În Statele Unite ale Americii și în Canada, bibliotecarul, după absolvirea facultății, poate urma cursurile unui master de unul sau doi ani în Științele Informării, la o universitate acreditată. Formele de master sunt acreditate de **AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION (A. L. A.)** și de către **SPECIAL LIBRARIES ASSOCIATION**, iar printre specializări se numără: arhitectura informației, managementul catalogării și indexării, arhivistică.

În Marea Britanie, bibliotecarul poate fi absolvent de colegiu (studii de trei ani) sau al facultății de profil (studii de patru ani). Aceași situație se regăsește și în Australia. În Marea Britanie, specializările de biblioteconomie sunt acreditate de către două instituții: **CHARTERED INSTITUTE OF LIBRARY AND INFORMATION PROFESSIONALS** și **SOCIETY OF ARCHIVISTS**, iar în Australia de către **THE AUSTRALIAN LIBRARY AND INFORMATION ASSOCIATION**.

În România, pregătirea specialiștilor în domeniul biblioteconomic este asigurată de câteva centre universitare din țară, printre care se numără Facultatea de Litere, cu specializarea Bibliologie și Știința Informării, actualmente Biblioteconomie și Știința Informării, din cadrul Universității din București.

Înființată în anul 1990, această specializare și-a propus să promoveze cercetarea științifică din domeniu, să relaționeze cu instituții similare din străinătate și să formeze bibliotecari.

Planul de învățământ cuprinde ca materii de bază: biblioteconomie (dezvoltarea colecțiilor, comunicarea documentelor, legislație de bibliotecă), istoria cărții, descrierea documentelor, teorii bibliografice, teorii de catalogare și indexare, informatizarea bibliotecilor, structuri Web, marketing de bibliotecă, limbi străine.

Absolvirea constă în susținerea unui examen de licență, cu două probe: examen scris și susținerea lucrării de licență.

În vederea continuării formării profesionale, se poate opta pentru specializarea de master «Strategiile informației în societatea contemporană», care din anul universitar 2007-2008 își schimbă titlatura în «Gestionarea informației în societatea contemporană», cu durată de doi ani. Studiile de master se finalizează cu susținerea lucrării de disertație.

Următoarea formă de învățământ universitar este reprezentată de studiile doctorale, iar, o dată cu schimbarea planului de învățământ, se poate vorbi de școala doctorală.

Începând cu anul universitar 2005-2006, sistemul de învățământ universitar românesc a adoptat Planul Bologna, care este structurat astfel :

- *Licență* (bacalaureat + 3 ani)
- *Masterat* (licență + 2 ani)
- *Doctorat* (masterat + 3 ani)

Prin urmare, învățământul de scurtă durată (colegiile) este desființat.

Alte forme de pregătire, prevăzute în **Legea bibliotecilor (nr. 334 din 31/05/2002)**, sunt: cursuri la nivel liceal, învățământ postliceal, învățământ la distanță, cursuri postuniversitare, acestea din urmă fiind destinate bibliotecarilor, care au absolvit alte facultăți decât cea din domeniu.

Întrucât «o meserie se construiește printr-un proces continuu, punctat de cicluri de formare permanentă» [3], o altă formă de perfecționare a personalului angajat în bibliotecă o reprezintă Formarea continuă, cursurile fiind organizate de asociații profesionale. Printre cele mai importante asociații existente în România se numără ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN ROMÂNIA (A.B.R.) și ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A BIBLIOTECARILOR ȘI BIBLIOTECILOR PUBLICE DIN ROMÂNIA (A.N.B.P.R.).

Un specialist al științelor biblioteconomice și documentare, informat zi de zi, poate schimba imaginea bibliotecii, dintr-o simplă clădire cu documente disponibile lecturii, într-o instituție care oferă servicii performante pentru educarea utilizatorilor, într-o reală sursă deschisă spre cunoaștere.

Bibliografie

- [1] Olivia, Crosby, "Librarians: Information Experts in the Information Age" *Occupational Outlook Quarterly* [resursă online], nr. 4, vol. 44, 2000/2001, disponibil la: <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=65897580&Fmt=4&clientId=65082&RQT=309&VName=PQD>;
- [2] Ellen Lesley, Harris, "Librarians and E-Commerce: Making E-Commerce Work for You", *Ifla Journal*, vol. 26, nr. 2, 2000, p. 129;
- [3] Bertrand, Calenge, "À quoi former les bibliothécaires, et comment?", *Bulletin des bibliothèques de France*, nr. 6, 1995, p. 44.